

Podmiotowość osób starszych na podstawie doświadczeń związanych z Kongresami “Obywatel Senior”

Subjectivity of Senior Persons on the Basis of Experience Gathered during the “Senior Citizen” Congresses

Ewa Kulisz

Kierownik Projektu Kongres “Obywatel Senior”

Od kilku lat obserwujemy w naszym kraju zwiększone zainteresowanie starzeniem się społeczeństw oraz samymi osobami starszymi (starymi). Instytucje i organizacje, które wcześniej nie miały w swoich celach, strategach seniorów, zaczęły organizować zajęcia, konferencje im poświęcone. Szybciej rozwija się sieć uniwersytetów trzeciego wieku (jest ich już ponad 500), klubów seniora. Gminy, urzędy, rządy firmy dostrzegły seniorów jako pracowników, klientów, mieszkańców o nieco innych potrzebach.

Najbardziej obfitym w wydarzenia rok 2012 – ustanowiony przez Parlament Europejski i Radę Unii Europejskiej [1] Europejskim Rokiem Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej. W Polsce jego obchody miały na celu przede wszystkim promowanie nowego spojrzenia na starzenie się, ukazanie starości jako tej fazy życia, która stwarza nowe możliwości do zaangażowania się w działania dla siebie i innych: w edukację, rozwijanie zainteresowań, pracę na rzecz lokalnej społeczności. W przygotowanym na zakończenie *Raporcie Ewaluacyjnym* [2] odpowiedzialne za jego obchody Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej podkreśliło, że „sukcesem Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej w Polsce jest imponująca liczba i różnorodność inicjatyw podejmowanych zarówno przez instytucje publiczne na szczeblu centralnym, jak i samorządowym, a także organizacje pozarządowe. W aneksie do Raportu wyszczególniono ponad 230 wydarzeń o różnym charakterze, przy czym należy wyraźnie podkreślić, że nie jest to z całą pewnością lista obejmująca wszystkie zorganizowane wydarzenia w Polsce, a jedynie te najważniejsze, najlepiej wpisujące się w cele Europejskiego Roku 2012 (ER 2012) i zgłoszone za pośrednictwem oficjalnej strony internetowej ER 2012.”

Poniżej przedstawiono wybrane wydarzenia ważne z punktu widzenia polityki senioralnej związane ze starzeniem demograficznym i osobami starszymi:

11 maja 2012 r. zmieniono ustawę o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych [3]. Kluczowym elementem reformy emerytalnej jest stopniowe podnoszenie wieku emerytalnego do poziomu 67 lat oraz zrównanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn.

16 sierpnia 2012 r. utworzona została nowa komórka organizacyjna w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej – Departament Polityki Senioralnej odpowiedzialny za „tworzenie i rozwój kierunków działań skierowanych do seniorów, warunków dla poprawy systemu wsparcia seniorów, realizację zadań w obszarze aktywnego starzenia się i innych form współpracy wewnątrz i międzypokoleniowej z udziałem seniorów oraz monitorowanie wdrażanych rozwiązań”.

24 sierpnia 2012 r. Rada Ministrów przyjęła Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012-2013 [4]. W pierwszym roku na działania edukacyjne, usługi społeczne, aktywność społeczną promującą integrację wewnątrz- i międzypokoleniową oraz partycypację społeczną osób starszych przeznaczono 20 mln zł; w latach 2013 i 2014 – po 40 mln zł.

11 października 2013 r. wprowadzono zmiany do ustawy o samorządzie gminnym [5] dotyczące powoływania rad seniorów. Według niej gminna rada seniorów ma charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny, a w jej skład wchodzi przedstawiciele osób starszych oraz podmiotów działających na rzecz osób starszych

Z końcem 2013 roku rząd przyjął Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020 [6]. Jak czytamy na stronie MPiPS „Celem polityki senioralnej w Polsce będzie wspieranie i zapewnienie możliwości aktywnego starzenia się w zdrowiu oraz możliwości prowadzenia w dalszym ciągu samodzielnego, niezależnego i satysfakcjonującego życia, nawet przy pewnych ograniczeniach funkcjonalnych” [7]. Założenia – choć powstały na szczeblu rządowym – skierowane są do społeczeństwa, władz publicznych wszyst-

Adres do korespondencji: Ewa Kulisz; Park Śląski, al. Różana 2, Chorzów; e-mail: ewa.kulisz@parksaski.pl

kich szczebli, sektora prywatnego oraz pozarządowego i partnerów społecznych.

Kongres „Obywatel Senior”

W ramach ER 2012 wśród wydarzeń promujących ten rok, umieszczonych w *Raporcie Ewaluacyjnym*, w Parku Śląskim [8] w Chorzowie zorganizowano pierwszy Kongres „Obywatel Senior”. Choć wpisał się w założenia i działania w ramach ER 2012, pomysł zorganizowania kongresu zrodził się wcześniej i miał inne podłoże.

Park Śląski – ok. 600 ha na pograniczu trzech miast aglomeracji śląskiej: Katowic, Chorzowa i Siemianowic Śląskich – powstawał ponad 60 lat temu m.in. w ramach czynu społecznego. Obecni seniorzy tworzyli go własnymi rękami: uprzętały hałdy, wysypisko śmieci, sadzili drzewa. To powoduje, że traktują Park jak swoją przestrzeń. Nie tylko chodzą tu na spacer (również z wnukami), do zoo, lunaparku, jeżdżą na rowerze, chodzą z kijami, ale także włączają się w prace organizacji działających na rzecz Parku [9].

Przy Parku Śląskim w listopadzie 2011 powstała Parkowa Akademia Wolontariatu [10] (PAW). Grupa osób starszych – przy współudziale kilku pracowników Parku – prowadziła zajęcia z języków obcych, malarstwa, obsługi komputerów, tańców, teatralne. Seniorzy byli też – choć wtedy jeszcze sporadycznie – wolontariuszami przy parkowych imprezach. Skoro w Parku odbywały się zajęcia dla seniorów, warto było pomyśleć o debacie na tematy dla nich ważne oraz o wymianie poglądów i doświadczeń z seniorami z innych części Polski oraz fachowcami w tematyce senioralnej.

Opiekunką PAW była Rzecznik Praw Obywatelskich (RPO) prof. Irena Lipowicz, która wśród priorytetów swojej działalności ma też sprawy osób starszych [11]. Naturalną konsekwencją połączenia parkowych działań dla osób starszych z działaniami RPO była próba podjęcia debaty o prawach osób starszych.

W woj. śląskim starzenie się ludności przebiega szybciej niż średnio dla naszego kraju. Według GUS do 2030 roku na Śląsku będzie najwyższy w Polsce wskaźnik tzw. obciążenia demograficznego. W 2011 roku w woj. śląskim nie było wielu inicjatyw dla seniorów. Nie było rad seniorów: ani na poziomie gmin, ani na poziomie województwa.

Celem pierwszego Kongresu „Obywatel Senior” (połowa września 2012) było:

- dyskusja o problemach osób starszych, proponowanie rozwiązań w sferze prawa, wychowania, obyczajowości;
- kształtowanie wiedzy o roli, wartości i potencjale osób starszych;

- wymiana doświadczeń z aktywizacji seniorów;
- integracja osób starszych z całą Polską.

W następnych latach dodane zostały kolejne cele:

- pokazanie perspektywy europejskiej;
- wskazanie roli gminy w poprawianiu jakości życia osób starszych.

Kongresy pokazały wyraźnie braki w wielu kwestiach.

Były to m.in.:

- partycypacja społeczna, obywatelska, polityczna osób starszych to ciągle rzadkość;
- dużym problemem jest też bierna postawa seniorów nawet w działaniach na rzecz ich samych;
- starsi ludzie są na zbyt wielu płaszczyznach traktowani przedmiotowo. Organizuje się wiele rzeczy dla nich, nie razem z nimi;
- o prawach osób starszych wspomina się głównie w kontekście oszustw czy napadów rabunkowych; prawo do równego dostępu i niedyskryminowanie ze względu na wiek to tylko niektóre aspekty życia osób starszych, o których mówi się rzadko;
- wizerunek osób starszych jest często związany z poczuciem straty, złym stanem zdrowia, samotnością, wycofaniem, gderliwością, niechęcią do zmian. Jest to wizerunek tak głęboko zakorzeniony, że w jego prawdziwość wierzą nawet same osoby starsze. Na jakość tego wizerunku wpływ ma również bardzo ubogi język, jakiego używa się mówiąc o osobach starszych;
- edukacja do starości to ciągle dla wielu temat zupełnie obcy. Nie traktuje się jej jako umożliwienie racjonalnego wykorzystania istniejących zasobów ani sposobu na akceptację starości i osób starych przez młodsze pokolenia;
- współpraca międzypokoleniowa jest bardzo ograniczona; wspólny wolontariat czy tutoring prawie nie istnieją.

Nie ulega wątpliwości, że każdy z tych aspektów jest ważnym elementem życia starszego człowieka. Wielce prawdopodobne jest, że problemy w tych i innych dziedzinach biorą się z faktu, że osoby starsze nie są traktowane podmiotowo.

Podmiot, czyli reżyser własnego życia

Wiadomo, że określenie, czym jest podmiotowość, zależy od przyjętej perspektywy. Na potrzeby tego opracowania skorzystano z definicji Doroty Kołodziejkiej [12], która przeanalizowała punkt widzenia ontologii, gnoseologii (być świadomy), psychologii (jednostka względnie autonomiczna), etyki, antropologii filozoficznej (reżyser własnego życia), pedagogiki (cele zbio-

rowości służą jednostce). Swoją analizę podsumowała: „podmiotowość oznacza możliwość wpływania przez człowieka na to, co dzieje się w świecie zewnętrznym, w nim i z nim samym, w mniej lub bardziej autonomiczny sposób. Człowiek jest więc podmiotem wówczas, gdy może - opierając się na systemie własnych wartości - formułować cel lub kierunek działalności, wybierać lub tworzyć program czynności i sprawować kontrolę poznawczą nad jego realizacją, co oznacza, że rozumie to, co robi, przewiduje kolejne czynności, porównuje dotychczasowy i przewidywany przebieg działania z wyjściowym celem oraz innymi własnymi wartościami, ocenia sposób realizacji celu i zaprzestaje działań lub kontynuuje czynności. Brak któregoś z tych elementów prowadzi do uprzedmiotowienia człowieka”.

Zapewnienie starszym osobom podmiotowości to jeden z celów polityki wobec osób starszych, która powinna:

- umożliwić starszym osobom samodzielne na miarę możliwości życie,
- zapewnić im ważną i stabilną pozycję w strukturze lokalnej społeczności.

Zdaniem Piotra Błędowskiego „dalsze, wynikające z generalnych, cele to: integracja społeczna i partycypacja ludzi starych w życiu społecznym; indywidualizacja i dostosowanie udzielanych świadczeń do rzeczywistych potrzeb; podniesienie standardu życia ludzi starych przez system świadczeń materialnych i usługowych; zapewnienie im podmiotowości i samodzielności stosownie do ich poziomu sprawności życiowej; sprzyjanie integracji między- i wewnątrzgeneracyjnej oraz organizacja badań naukowych dotyczących problematyki ludzi starych i starości” [13].

Uczestnicy Kongresów „Obywatel Senior” nie dyskutowali do tej pory o podmiotowości osób starszych kompleksowo. Prawie każde z kongresowych wystąpień, każda z dyskusji dotyczyła jednak któregoś z aspektów podmiotowości.

Mówiąc o dyskryminacji osób starszych ze względu na wiek, RPO prof. Irena Lipowicz poruszyła aspekt decydowania, wpływania na to, co dzieje się z człowiekiem:

„Mamy czasem do czynienia z nadmierną pokorą osób w wieku starszym. (...) często osoby najstarsze się nie skarżą. A dopiero zapytane wprost, czy zdarza im się być traktowane gorzej, odpowiadają: oczywiście. Bo to jest czasami zwracanie się bezceremonialnie „przez ty” w szpitalu, w urzędzie, u lekarza. To jest pomiatanie godności. To jest upokarzanie. To jest wyłączenie, wykluczanie z badań takich jak mammografia czy kolonoskopia, z uzasadnieniem, że już się nie opłaca. To jest odmawianie natychmiastowego zespolenia złamanego

stawu biodrowego, do czego jest absolutne prawo. Nie zawsze jest to nawet endoproteza, ale to zespolenie powinno nastąpić natychmiast. Nie domagają się tego, bo jest poczucie, że przecież nie ma na to pieniędzy.

To jest zgoda często na to, że Dziennik Ustaw jest publikowany w formie elektronicznej. Co oznacza, że osoby, które z powodu wieku lub stanu zdrowia nie korzystają z Internetu, nie znają, nie mają swobodnego dojścia do treści obowiązującego prawa w tym kraju. A to jest dyskryminacja.

A więc po pierwsze jest to apel do obecnych posłów, senatorów, przedstawicieli administracji rządowej, abyśmy pilnowali już w prawie stanowionym, aby nie było gorszego traktowania tylko z powodu wieku.

Po drugie - to jest prośba do nas samych – jeżeli nie powstanjemy, nie podniesiemy głowy, nie zaprotestujemy, pozwolimy się gorzej lub upokarzająco traktować, będziemy gorzej traktowani. Czasami osoby, które mają lat 70, powinny się ująć za tymi, którzy mają lat 85 lub 90.(...)

Dlaczego człowiek, co innego jeżeli chce, który osiągnął wiek emerytalny, musi odejść na emeryturę. Przecież w istocie jest to zwolnienie z pracy wyłącznie z powodu osiągnięcia jakiejś magicznej granicy wieku. To jest gorsze traktowanie” [14].

Podmiotowość osób starszych – tym razem na płaszczyźnie działań na rzecz osób starszych na świecie i w Polsce – była też elementem wystąpienia dr hab. Barbary Mikołajczyk. Zapisy filmowe wystąpień oraz dyskusji można znaleźć na stronie www.obywatelsenior.pl. „Dziś coraz to większa starsza część ludności nie jest w stanie na równi z innymi członkami społeczeństwa uczestniczyć w życiu społecznym i politycznym swego kraju i zazwyczaj należy do najbardziej ubogich z biednych. Ta kategoria społeczna w coraz to mniejszym stopniu korzysta z praw człowieka, tak osobistych i politycznych, jak i ekonomicznych, społecznych i kulturalnych, a przecież z wiekiem człowiek nie staje się „mniej człowiekiem” i korzysta z coraz to „mniejszych” praw człowieka.(...)

B. Mikołajczyk wymieniła zapisy międzynarodowych dokumentów traktujących o prawach osób starszych. O podmiotowości mówiły m.in. podane poniżej punkty:

„Osoby starsze powinny mieć możliwość udziału w decyzjach określających, kiedy i w jakim rytmie wycofują się z aktywnego życia.”

„Powinny pozostawać w swoich mieszkaniach tak długo, jak to możliwe.”

„Powinny być zintegrowane ze społeczeństwem, aktywnie uczestniczyć w formułowaniu i realizacji programów mających bezpośredni wpływ na ich warunki ży-

cia, a także powinny dzielić się swoją wiedzą i doświadczeniem z młodszymi pokoleniami” [15].

B. Mikołajczyk wspomniała też o uchwałach Zgromadzenia Parlamentarnego: rezolucja 1864 (2012) dotycząca różnych aspektów zmian demograficznych w Europie i zachęcająca do nowego podejścia do kapitału ludzkiego. Zgromadzenie wzywa w niej państwa m.in. do stworzenia osobom starszym szans na zatrudnienie i uczenie się przez całe życie, także w zakresie nowych technologii [16].

Jak mówiła B. Mikołajczyk, początkowo główny przedmiot zainteresowania Unii stanowiła eliminacja dyskryminacji ze względu na wiek w stosunkach pracy, jednak obecnie zainteresowanie to rozszerza się na inne sfery życia [17]. Na uwagę zasługuje przede wszystkim art. 25 *Karty praw podstawowych UE*, stanowiący: „Unia uznaje i szanuje prawo osób w podeszłym wieku do godnego i niezależnego życia oraz do uczestniczenia w życiu społecznym i kulturalnym” [18].

Jednym z gwarantów zachowania podmiotowości osób starszych jest z pewnością solidarność i współpraca międzypokoleniowa. W swym wystąpieniu sekretarz stanu w kancelarii Prezydenta RP Irena Wóycicka mówiła „trzeba znaleźć nowe formy współpracy międzypokoleniowej, takiej współpracy, która pozwala na wykorzystanie wiedzy i potencjału osób starszych i aktywności społecznej, zawodowej, w tym również nowych form utrzymywania więzi wewnątrz rodziny”.

Plaszczyzna międzypokoleniowa pojawiła się też w warsztatach promujących wychowanie do starości prowadzonych przez dr. Jarosława Derejczyka. „Człowiek jest istotą społeczną, więc dopóki ma sprawny umysł, powinien go w sposób dostosowany do możliwości aktywizować. Stąd praca w wymiarze częściowym, stąd tutoring, wspomaganie młodszych, praca w godzinach, kiedy młody musi być w domu. Często widać takie rozwiązania na świecie: w kasach od godz. 22 zasiadają osoby starsze. Wtedy są mniejszy ruch, wolniejsze tempo. Człowiek starszy w ciągu dnia może się zrelaksować, wieczorem może pójść na parę godzin do pracy. (...)

Nie mówimy o starości w sposób neutralny. Boimy się starości. To jest rozmowa o okresie życia, który wiąże się z lękiem przed poświęcaniem się drugiemu człowiekowi, przed tym, że w oczach młodszych gorzej się wygląda, że stwarzamy problemy. Widzimy te negatywne, ciemne strony starości, nie potrafimy zauważyć jaśniejszych. Prawdą też jest, że żyjemy w społeczeństwie, które jest nieprzygotowane do tej liczby seniorów, a młodzi nie są edukowani, że starzenie jest etapem życia, zaczyna się od urodzenia, jest procesem wplatanym w całe na-

sze życie i że na zdrową starość powinniśmy pracować wszyscy”.

Swoistym podejściem do podmiotowości były warsztaty psychologiczne dr Lidii Zuber-Dzik. Zauważyła, że osoba starsza ma prawo do żalu po odejściu dziecka (prawo do tego, co dzieje się w człowieku), pokazała, że należy docenić pracę seniorów (docenienie powoduje, że człowiek nie boi się, nie ogranicza działań). Stereotyp, że praca jest złej jakości, nie ma potwierdzenia w badaniach: „Społeczne uprzedzenia i stereotypy dotyczące złej jakości pracy osób starszych nie znajdują w psychologii potwierdzenia. Badania pokazują [19], że na ogół seniorzy pracują równie dobrze, choć inaczej (wolniej ale systematycznie), niż młodzi. Mimo że procesy przetwarzania informacji (myślenia) są mniej sprawne, to wynikające stąd braki nadrabiają odwołując się do doświadczenia. Choć generalnie wolniej się uczą, to trzeba pamiętać, że uczą się inaczej, a operowanie konkretami i nawiązywanie do wcześniejszej wiedzy przynosi pożądane rezultaty.”

Możliwość wpływania przez człowieka na to, co dzieje się w świecie zewnętrznym, w nim i z nim samym zależna jest również od tego, gdzie i w jakich warunkach mieszka. To tematyka wystąpień prof. dr Marii Zralek. „Niewątpliwie słaba kondycja fizyczna, niepełnosprawność, trudności w orientacji przestrzennej, brak poczucia bezpieczeństwa publicznego, ale także występowanie barier architektonicznych i urbanistycznych powodują, że osoby starsze spędzają w mieszkaniu coraz więcej czasu. Ludzie starsi o ograniczonych możliwościach poruszania się i wychodzenia z domu mają automatycznie zawężony zakres aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i w konsekwencji zagrożone są społecznym wykluczeniem. Z tego też względu szczególnie dużo uwagi należy poświęcić tworzeniu odpowiednich warunków dobrego funkcjonowania w mieszkaniu i jego najbliższym otoczeniu. (...)

Zaangażowanie Unii Europejskiej w tym zakresie dotyczy współfinansowania wspólnego programu „Nowoczesne technologie w służbie osobom starszym” (Ambient Assisted Living, AAL) [20]. Realizowanego przez 20 państw członkowskich UE i 3 kraje stowarzyszone. Program ten koncentruje się na badaniach stosowanych mających na celu opracowanie przeznaczonych dla osób starszych produktów i usług wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne, które umożliwiają im dobre funkcjonowanie a tym samym większą aktywność, samodzielność i dobre samopoczucie. Zastosowane w programie AAL rozwiązania obejmują m.in.

- inteligentne przestrzenie mieszkalne, wykrywające i łagodzące problemy występujące u osób w pode-

szłym wieku, takie jak utrata pamięci, błądzenie, problemy zdrowotne;

- inteligentne produkty, takie jak podłogi wyposażone w czujniki i obuwie z siłownikami, wykrywające upadki lub zapobiegające im, wisiorki służące do uruchamiania alarmów pomocy socjalnej, czy urządzenia przypominające o konieczności zażycia tabletki;
- cyfrowe usługi informacyjne, obejmujące m.in. sferę bezpieczeństwa, monitorowanie stanu zdrowia (e-zdrowie) i zdalnej opieki (teleopieka).”

Gminy Przyjazne Seniorom

Uświadomienie uczestnikom i organizatorom Kongresów, jak istotna dla podmiotowości osób starszych jest przestrzeń, w jakiej żyją, wpłynęły na decyzję o próbie stworzenia Sieci Gmin Przyjaznych Seniorom (SGPS) wzorowanej na Age-friendly Cities (Miasto Przyjazne Wiekowi) i Sieci Miast Przyjaznych Seniorom zainicjowanych przez Światową Organizację Zdrowia.

W celu stworzenia SGPS powstała Koalicja na rzecz Gmin Przyjaznych Seniorom, w której skład weszły: Fundacja Park Śląski, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Polskie Towarzystwo Gerontologiczne, Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku im. Gen. J. Ziętka SA w Chorzowie. Bazując na:

- ankietach przeprowadzonych wśród ponad 600 starszych mieszkańców woj. śląskiego, a dotyczących jakości życia w ich gminach,
- debatach na Kongresach „Obywatel Senior”, a w szczególności na trzech panelach (zdrowie, przestrzeń i godność) w czasie ostatniego, III Kongresu

Stworzono Wytyczne dla Gmin Przyjaznych Seniorom, które przesłano do konsultacji: seniorom, instytucjom, organizacjom i osobom pracującym na rzecz i z seniorami, samorządom, politykom, naukowcom.. Przestrzeganie Wytycznych z pewnością będzie miało wpływ na poszanowanie podmiotowości osób starszych. Wytyczne mówią m.in. o:

- 1. Przestrzeni zewnętrznej i budynkach** – ludzie starzy powinni móc bezpiecznie i swobodnie poruszać się poza mieszkaniem;
- 2. Transporcie** – powinien m.in. być dostępny ekonomicznie (każdego powinno być stać na przejazd);
- 3. Mieszkaniach** – przystosowanych do różnych poziomów sprawności osób starszych i możliwości finansowych;

4. Partycypacji społecznej – ludzie starzy powinni móc działać w wolontariacie;

5. Godności i integracji społecznej – zapobieganie wszelkim formom dyskryminacji osób starszych;

6. Aktywności obywatelskiej i zatrudnieniu – pełny udział osób starszych w procesach podejmowania decyzji;

7. Komunikacji i informacji – powinna docierać do wszystkich i być jasna;

8. Wsparciu społecznym i łatwo dostępnych kompleksowych usług zdrowotnych.

Realizacja tych wytycznych przez gminy umożliwi osobom starszym wpływanie na to, co dzieje się w świecie zewnętrznym, w nim i z nim.

Gminy, które wprowadzają działania znacznie poprawiające jakość życia starszych mieszkańców – na podstawie decyzji Koalicji – otrzymają trzyletni certyfikat Gmina Przyjazna Seniorom. Jeśli w ciągu następujących od otrzymania certyfikatu trzech lat wprowadzą w swojej miejscowości Wytyczne (ocenią to seniorzy, organizacje pozarządowe i przedstawiciele Koalicji), otrzymają statuetkę Gmina Przyjazna Seniorom.

Seniorzy – organizatorzy, decydenci i dyskutanci

Kongres „Obywatel Senior” jest nie tylko miejscem debaty o podmiotowości osób starszych. Jest płaszczyzną realizowania podmiotowości seniorów. To oni – m.in. członkowie Parkowej Akademii Wolontariatu – mają znaczący głos w planach kolejnych Kongresów. Są członkami Rady Programowej, którzy proponują tematy do omówienia w czasie wykładów i debat. Pomagają też Kongres zorganizować (zapraszają gości, przedstawiciele gmin, seniorów, promują Kongres), a w czasie wydarzenia biorą udział w panelach dyskusyjnych, prowadzą recepcję, opiekują się gośćmi.

Aktywność osób starszych w organizowaniu Kongresów, pozwala im m.in. na:

- odgrywanie ważnej roli w sugerowaniu, wprowadzeniu zmian i monitorowaniu działań na rzecz seniorów na poziomie regionalnym i lokalnym;
- wywieranie wpływu na zmianę wizerunku osób starszych, a także ich aktywizowanie, wykorzystanie ich potencjału i tworzeniu poczucia własnej wartości.

Konflikt interesów

Brak.

Piśmiennictwo:

1. Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej nr 940/2011/UE z 14 września 2011 r. w sprawie Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej (2012) - Dz. Urz. UE L 246/5 z 23 września 2011 r.
2. <http://www.mpips.gov.pl/seniorzyaktywne-starzenie/europejski-rok-aktywnosci-osob-starszych-i-solidarnosci-miedzypokoleniowej-2012/raport-ewaluacyjny/>
3. Dz.U. z 6 czerwca 2012 r., poz.637.
4. <http://www.mpips.gov.pl/seniorzyaktywne-starzenie/rzadowy-program-asos/>
5. Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594 i 645).
6. Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020 zostały przyjęte 24 grudnia 2013 r. uchwałą nr 238 Rady Ministrów i opublikowane w Monitorze Polskim 4 lutego 2014 r. (poz. 118).
7. <http://www.mpips.gov.pl/seniorzyaktywne-starzenie/zalozenia-dlugofalowej-polityki-senioralnej-w-polsce-na-lata-20142020/>
8. Oficjalna nazwa Parku Śląskiego to Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku im. Gen. J. Ziętka SA w Chorzowie.
9. Przykładowo: Towarzystwo Przyjaciół Parku WPKiW w Chorzowie, które sprzeciwia się każdej decyzji władz Parku zmieniającej coś na jego obszarze.
10. Obecnie Parkowa Akademia Wolontariatu działa przy Fundacji Park Śląski, zrzesza 80 wolontariuszy w wieku 60+. Wolontariusze pracują m.in. przy Wigilii dla Samotnych (ok. 1000-1500 osób), Pikniku Niepełnosprawnych (ok. 1300 osób), biegach, wystawach (są nawet kustoszami). Poza Parkiem współpracują z Caritasem, Akademią Przyszłości (zajęcia dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych). W grudniu 2014 rozpoczynają działania w Szpitalu Geriatrycznym im. JP II w Katowicach. Będą opiekować się tamtejszymi pacjentami.
11. <http://www.rpo.gov.pl/>
12. Kołodziejska D. Kształtowanie poczucia podmiotowości. Edukacja i Dialog, 2001; 2: 11.
13. Błędowski P. Polityka wobec osób starszych. Studia BAS 2002; 30(2): 201-216
14. Lipowicz I. O Mądre prawo i wrażliwe państwo, Biuro RPO, Warszawa 2013: 180-186.
15. Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 46/91.
16. Resolution 1864 (2012) Demographic trends in Europe: turning challenges into opportunities.
17. Art. 19 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, dyrektywa Rady UE 2000/78/WE z 27 listopada 2000 r. ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (OJ EC L 303/16 z 2 grudnia 2000 r.). 2 lipca 2008 r.
18. Dz. Urz. UE C 303/1 z 14 grudnia 2007 r.
19. Maria Susułowska, „Psychologia starzenia się i starości”, PWN, Warszawa 1989
20. www.aal-europe.eu